

Secció III. Altres disposicions i actes administratius

CONSELL INSULAR DE MALLORCA

DEPARTAMENT DE CULTURA, PATRIMONI I ESPORTS

7656 *Acord d'aprovació de la modificació de l'expedient de declaració del BIC, amb categoria de monument, de la Torre de Portals Vells o Torre des Moro del terme municipal de Calvià*

El Consell de Mallorca, en la sessió ordinària del Ple que va tenir lloc el dia 9 de juny de 2016 va adoptar, entre d'altres, el següent acord:

“En data 13/03/2014 (núm. reg. 8831) l'Ajuntament de Calvià va remetre al Consell de Mallorca un acord del plenari municipal, en el qual es sol·licitava la revisió i delimitació de les torres de defensa costaneres del municipi.

El Servei de Patrimoni Històric va iniciar d'ofici, d'acord amb l'article 7.1 de la Llei 12/1998, de 21 de desembre, del patrimoni històric de les Illes Balears (LPHIB), la incoació de la modificació de l'expedient de declaració de bé d'interès cultural, amb categoria de monument, de la Torre de Portals Vells o Torre des moro (Calvià), ja que la Torre de Portals Vells o Torre des moro fou protegida pel Decret de 22 d'abril de 1949 (BOE núm. 125, de 5 de maig de 1949) sobre protecció dels castells espanyols; en virtut de la disposició addicional segona de la Llei 16/1985, de 25 de juny, del patrimoni històric espanyol passa a ser considerada bé d'interès cultural (BIC). Posteriorment i mitjançant la disposició addicional primera del al Llei 12/1998, de 21 de desembre, del patrimoni històric de les Illes Balears es considera BIC del patrimoni històric de les Illes Balears. En aquest inventari apareix la Torre de Portals Vells o Torre des moro, amb el codi 046 (IPCE). Consta inscrita, al Registre General de Béns d'Interès Cultural de l'Estat amb el codi 51 - 0008367 – 00000.

Des del Servei de Patrimoni Històric es van emetre dos informes, un tècnic de dia 14 d'abril de 2015 i un jurídic de 21 d'abril de 2015, ambdós amb la proposta per elevar a la ponència i CIPH.

La CIPH a la sessió de dia 28 d'abril de 2015 va incoar la modificació de l'expedient de declaració de bé d'interès cultural, amb categoria de monument, de la Torre de Portals Vells o Torre des moro, del Calvià amb la delimitació del bé i del seu entorn de protecció segons la descripció literal i gràfica que figura a l'informe de 14/04/2015, que fou publicada en el BOIB núm. 90 de 18/06/2015 i en el BOE núm. 148 de 22/06/2015 la incoació esmentada.

Durant la tramitació del procediment de declaració establert a la Llei 12/1998, de 21 de desembre, del patrimoni històric de les Illes Balears, es va sol·licitar l'informe preceptiu, d'acord amb l'article 9 i 96 de la llei esmentada, a una entitat consultiva, concretament, a la UIB, que fou remès al Consell de Mallorca, concretament el dia 18 de desembre de 2015 la UIB va emetre informe favorable tant la delimitació del BIC com l'entorn de protecció.

Es va obrir un període d'informació pública d'un mes (BOIB núm. 187 de 26/12/2015).

Es va donar audiència als interessats i no s'han presentat al·legacions per cap interessat.

Posteriorment, es va detectar que la planimetria no s'havia publicat amb la incoació i per donar compliment a la Llei 12/1998, de 21 de desembre, del patrimoni Històric de les Illes Balears es va obrir un nou període d'informació pública d'un mes (BOIB 26 de 25/02/2016).

Atès que no s'han presentat al·legacions dins el tràmit els dies 4 i 10 de maig de 2016, s'ha tractat a la ponència i a la CIPH, respectivament, i s'ha informar favorablement la proposta d'elevat al Ple la declaració de la modificació.

Atès el que disposa l'article 10.1 de la Llei 12/1998, que té el següent tenir literal:

La declaració de béns d'interès cultural s'acordarà pel Ple del consell insular corresponent a proposta de la Comissió Insular de Patrimoni Històric i inclourà [...].

Per tot això, i en virtut del que disposa el Títol I de la Llei 12/1998, de 21 de desembre, del patrimoni històric de les Illes Balears, en relació amb la Llei 16/1985, de 25 de juny, del patrimoni històric espanyol, el Reial decret 111/1986, de 10 de gener, de desenvolupament parcial de l'esmentada Llei. i d'acord amb les competències atribuïdes per la Llei 6/1994, de 13 de desembre, als Consells Insulars en matèria de Patrimoni Històric, i el Reglament Orgànic del Consell Insular de Mallorca aprovat pel Ple a la sessió 2 de juliol de 2001 (BOIB 102, de 25 agost de 2001) i modificat pel Ple a la sessió de 8 de març de 2004 (BOIB núm. 38, de 16/03/2004), a la sessió de dia 28 de juliol de 2008 (BOIB núm. 113, de 14 d'agost de 2008), a la sessió de 13 d'octubre de 2011 (BOIB núm. 158, de 20/10/2011), a la sessió de 14 de febrer de 2013 (BOIB núm. 86 de 18/06/2013), a la sessió de dia 9 d'octubre de 2014 (BOIB núm. 145, de 21 d'octubre de 2014, i a la sessió de dia 8 d'octubre de 2015 (BOIB núm. 186, de 24 d'octubre de 2015, el President de la Comissió Insular de Patrimoni Històric eleva al Ple la següent proposta d'ACORD:

- I. Declarar la modificació de l'expedient de declaració de BIC, amb categoria de monument, de la Torre de Portals Vells o Torre des moro del terme municipal de Calvià, amb la delimitació del Bé i del seu entorn de protecció segons la descripció literal i gràfica que figuren descrites a l'informe tècnic de dia 14 d'abril de 2015, que s'adjunta i forma part integrant del present acord.
- II. Els efectes d'aquesta declaració són els que genèricament estableix la Llei 12/1998, de 21 de desembre, del patrimoni històric de les Illes Balears i la normativa concordant.
- III. Notificar aquesta resolució als interessats, a l'Ajuntament de Calvià i al Govern de les Illes Balears.
- IV. Publicar aquest acord de declaració al *Butlletí Oficial de les Illes Balears*, i en el *Boletín Oficial del Estado* i anotar-ho al Registre Insular de Béns d'Interès Cultural i comunicar-ho a la Comunitat Autònoma de les Illes Balears perquè procedeixi a la seva anotació en el Registre de Béns d'Interès Cultural de les Illes Balears, i a la vegada comuniqui al Registre General de Béns d'Interès Cultural de l'Estat les inscripcions i anotacions que es realitzin."

Contra aquest acord que posa fi a la via administrativa es poden interposar, alternativament, els recursos següents:

- a) Directament el Recurs Contenciós Administratiu davant el Jutjat Contenciós Administratiu de Palma, que correspongui, en el termini de dos mesos, comptadors a partir del dia següent al de la recepció de la present notificació.
- b) El Recurs de Reposició potestatiu davant el mateix òrgan que ha dictat l'acord, en el termini d'un mes, comptador a partir del dia següent al de la notificació de la present resolució. Contra la desestimació expressa del recurs de reposició podrà interposar-se el recurs contenciós administratiu, en el termini de dos mesos, comptadors a partir del dia següent al de la recepció de la notificació de la desestimació de l'esmentat recurs.

Un cop transcorregut un mes des de la interposició del recurs sense que s'hagi notificat la resolució, podrà interposar-se el recurs contenciós administratiu, contra la desestimació presumpta del recurs de reposició, sense limitació temporal, mentre no hi hagi resolució expressa.

No obstant l'anterior, es pot exercitar, si n'és el cas, qualsevol altre recurs que s'estimi pertinent. Tot això de conformitat amb la Llei 29/1998, de 13 de juliol, reguladora de la jurisdicció contenciosa administrativa i de la Llei 4/1999, de 13 de gener, de modificació de la Llei 30/1992, de 26 de novembre, de règim jurídic de les administracions públiques i del procediment administratiu comú.

Palma, 21 de juny de 2016

El secretari general

Jeroni M. Mas Rigo

Annex I: (Es publica com annex un extracte de l'informe tècnic de dia 14 d'abril de 2015. L'informe íntegre a que fa referència l'apartat I de l'acord, consta a l'expedient administratiu núm. 104/14. Aquest expedient es podrà consultar a les dependències del Servei de Patrimoni Històric (Pl. De l'Hospital, 4, 07012 de Palma) per aquells interessats en el procediment i que acreditin aquesta condició, d'acord amb el que disposa l'art. 31 i ss. De la Llei 30/1992, de 26 de novembre, de règim jurídic de les administracions públiques i del procediment administratiu comú, modificada per la Llei 4/1999, de 13 de gener).

Memòria històrica i descriptiva

Les diverses fonts situen la seva construcció a 1584. Hi són documentats els guardes l'any 1597, el 1693 i el 1701. El 1794 la torre necessitava reparar l'esplanada superior i la coberta del porxo, i també necessitava una escala de ma per pujar a la planta superior. El 1825 encara conserva un canó, que hi va romandre fins a 1867. La torre fou subhastada, estant en mal estat, l'any 1876.

Aquesta torre es troba situada a uns 25 m sobre el nivell del mar a la part oriental del nucli de Calvià, entre les torres de Cala Figuera al sud i la de Sa Porrassa al nord.

En el cas de Calvià, les torres controlarien, cada una d'elles, una franja costera d'uns 22,5 Km. i, entre torre i torre, hi ha una distància màxima de 4,5 Km. Tal com passa amb la zona pròxima a Santa Ponça, en aquesta franja compresa entre Cala Figuera i Portals Vells, com que hi ha més llocs de desembarcament o fondeig la distància entre les torres se redueix a uns 2 o 3 km. entre elles per tal d'exercir una major vigilància i control d'aquests llocs de desembarcament o fondeig.

Es tracta d'una torre de defensa de planta cilíndrica, situada al costat d'un tallat, a 25 m sobre el nivell de la mar.

Té una base massisa i una cambra principal a quatre metres d'alçada, a la qual s'accedeix a través d'un portal amb dintell de pedra no escairada, situat a la banda de terra.

La volta de la cambra és esfèrica i el paviment sembla que era de marès. Té una escala de caragol a la dreta de l'entrada que dona accés a la planta superior.

La torre està construïda amb paredat en verd de pedra i còdols, amb morter de terra i calç. La plataforma superior comptava, a la part que mira a la mar, amb dues troneres; i al costat de terra dues espitlleres i un buit per al matacà, amb tres mènsules, que defensava la porta. Aquesta part del muret més alta servia de suport a l'estructura d'una coberta de teules o branques, segons l'època, que configuraven un petit porxo on es guardaven pólvora i armes. Actualment resta part de les mènsules del matacà.

Estat de conservació

L'estat de conservació tipològic és bo, en el sentit que no s'observen afegits d'èpoques recents, si bé és cert que s'han perdut alguns elements, sobretot de la part superior de la torre.

L'estat de conservació físic de la torre és deficient en el sentit que s'han perdut els remats superiors, i part del matacà, tot i que de la part que resta en peu, l'estat de conservació és regular.

Des de l'exterior, i pel que fa als paraments verticals de la torre, s'observa que s'han perdut una part important dels revestiments. Les zones més afectades se localitzen en la vessant de la torre que mira a la mar, amb pèrdua total del revestiments i amb la maçoneria totalment desprotegida, fet que accelera el seu deteriorament en comptar amb moltes vies de penetració de l'aigua.

A la part superior es constata la pèrdua de blocs i de massa pètria, que poden donar lloc al seu enderroc parcial.

A la base de la torre, s'observa el creixement d'una abundant vegetació, majoritàriament espècies invasores tipus *carpobrotus*, estesa en una superfície molt àmplia del seu perímetre. Així i tot, també

existeixen plantes ornamentals (gespa) plantades intencionadament dins la mateixa àrea. Aquesta vegetació ha arrelat a dins les estructures exercint accions mecàniques molt perjudicials per a l'estabilitat de les fàbriques, les quals són motiu d'altres alteracions que s'observen a la torre, com són disgregacions i fissuracions de les fàbriques.

S'observa a la base de la torre una caixa de connexions elèctriques adherida amb ciment i grampons d'acer inoxidable.

Pel que fa a l'estat de conservació de l'entorn, cal referir-se, per un costat, a la possibilitat de connexió visual d'aquesta torre amb les successives. Aquesta possibilitat ha perdurat fins a l'actualitat. Pel que fa a l'entorn immediat del bé, aquest es troba enjardinat, i és acceptable, a no ser per una piscina de recent construcció, que se situa molt propera a la torre, a sobre del tallat cap a la banda de la mar. Aquest element de nova construcció distorsiona l'entorn immediat del bé.

Descripció i justificació de la delimitació del bé i de l'entorn de protecció

Tal i com s'ha anat exposant al llarg d'aquest informe, l'element amb significats i valors patrimonials ho constitueix la pròpia torre. Donat que no s'observa cap altre element a l'entorn que formés part del conjunt original, l'element delimitat com a BIC és la torre, tal i com es recull a la delimitació gràfica adjunta.

Es delimita com a entorn de protecció una envoltant de l'element declarat BIC que permeti garantir la preservació dels seus valors patrimonials actuals que, en aquest cas s'han de dirigir principalment, al marge de la seva necessària conservació física, vers la seva consideració de punt d'observació sobre el territori i la seva pertinença al sistema defensiu que envoltava la costa.

Principals mesures de protecció i criteris d'intervenció en el bé i el seu entorn

Pel que fa al BIC, en principi només hauria de ser objecte d'obres de conservació i de restauració. En qualsevol cas, les intervencions haurien de ser les mínimes necessàries per a la bona conservació de l'element.

S'hauran de conservar íntegrament les parts de l'element originari que han perdurat, tant pel que fa a la configuració volumètrica com a aspectes més concrets com materials, tècniques constructives, etc.

S'hauran d'eliminar tots els elements afegits, així com la vegetació, parant especial atenció a evitar vegetació adossada a la construcció. Tampoc no s'hi podrà construir, mantenint-se la volumetria existent.

Com a criteri general, per a les intervencions que s'hagin de dur a terme en aquest bé, s'hauran de tenir en compte els aspectes arqueològics.

Pel que fa a l'entorn immediat del bé, cal indicar els efectes nocius de la presència de vegetació situada just a la base del bé, tant perquè pot significar el deteriorament físic del bé (arrancar revestiments), com perquè la presència d'aigua de reg pot arribar a afectar a la base de la torre i a la circulació de les humitats pel seu parament. No és adient introduir humitats a la base de la torre a al seu entorn immediat.

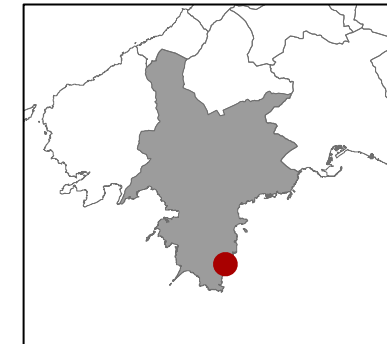
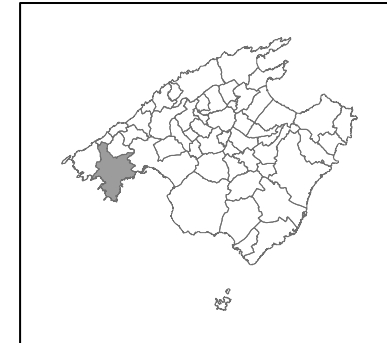
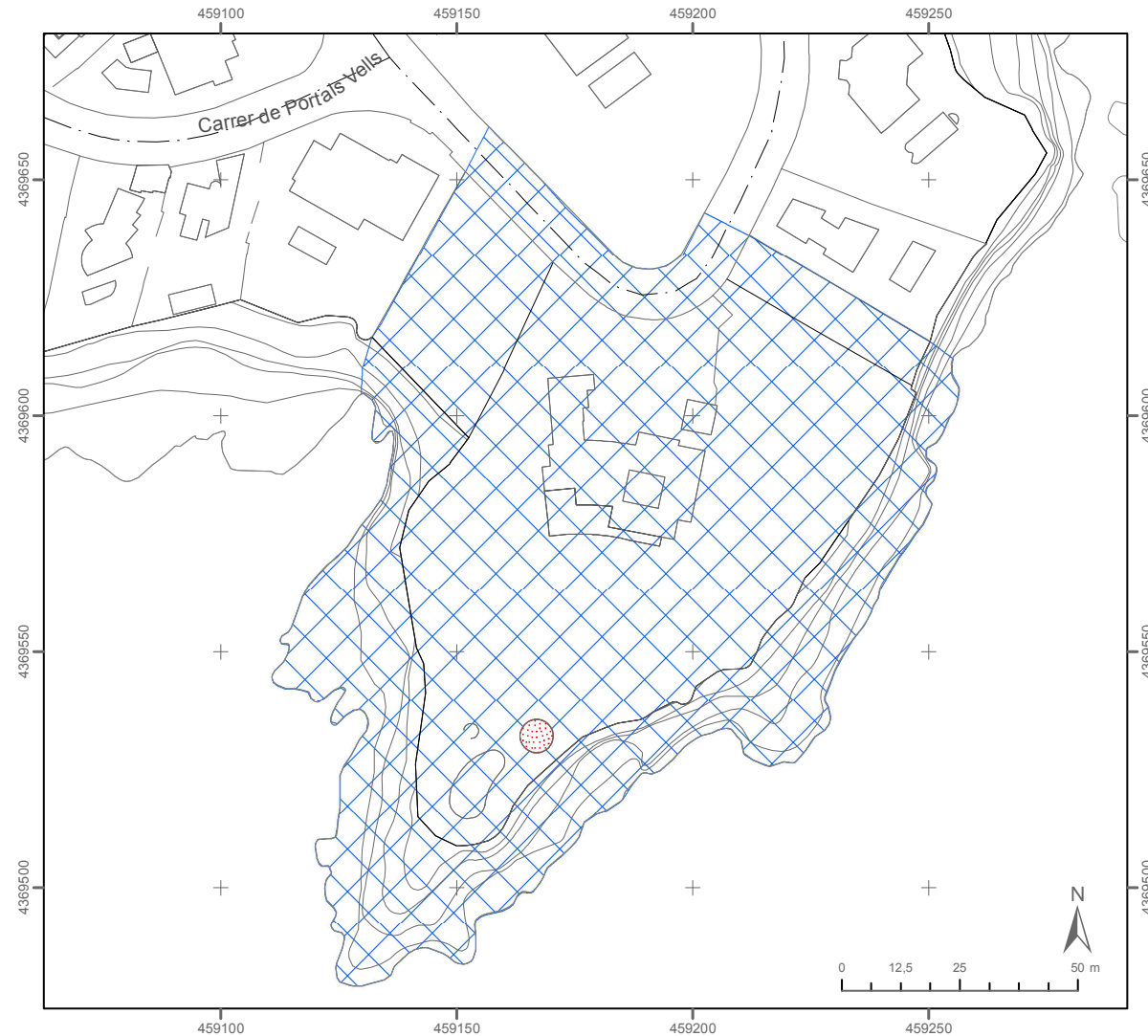
L'altre de les funcions principals d'aquest entorn de protecció és la preservació de les visuals del monument, per tant, les actuacions en aquesta zona no podran prescindir de tenir en compte els aspectes de millora de la contemplació d'aquest monument i hauran d'estar sempre encaminades a no minvar la contemplació del mateix.

Annex II: Planimetria

Delimitació de la torre de defensa de Portal Vells -Calvià-

- Delimitació BIC
- Entorn de protecció

Base cartogràfica: MTIB. Mallorca 2010

